

11-03-0243
05.11.1997г.

П
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Д.л. № 14/К.9.12/97
Дата 06.11.1997

ДО

КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Н. Емилев
и г. Тоду

6.11.97
(

СТ А Н О В И Щ Е

на

МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ

по конституционно дело N 12 от 1997 г.

ОТНОСНО: Искането на група /51/ народни представители от 38-то Народно събрание за обявяване за противоконституционни чл.9, ал.1 т.1 и 5, ал.2 и 4; чл.21, ал.5; чл.52, ал.7; чл.65, ал.4; §18 от Преходните и заключителни разпоредби от Закона за банките /ДВ, бр.52/1997 г./ и направеното уточнение към него, съгласно дадените указания от съда.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Искането за установяване противоконституционността на разпоредбите на чл.9, ал.1 т.1 и 5, ал.2 и 4; чл.21, ал.5; чл.52, ал.7; чл.65, ал.4 и §18 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за банките /ДВ, бр.52 от 1997 г./ и за установяване на несъответствие с международни договори, по които България е страна, на чл.9, ал.1 т.1 и 5,

ал.2 и 4 и §18 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за банките, е повдигнато от група /51/ народни представители.

С определение от 16 октомври 1997 г. по конституционно дело N12/97 година Конституционния съд е допуснал искането за разглеждане по същество и е конституирал министъра на финансите като заинтересувана страна по делото.

С оглед на дадената ми в определението възможност изразявам средното становище:

Считам, че искането за обявяване противоконституционност на чл.9, ал.1 т.1 и 5, ал.2 и 4; чл.21, ал.5; чл.52, ал.7; чл.65, ал.4 и §18 от Закона за банките и за установяване на несъответствие с международни договори, по които България е страна на чл.9, ал.1 т.1 и 5, ал.2 и 4 и §18 от Закона за банките е неоснователно по следните съображения:

I. Относно чл.21 ал.5 и чл.65 ал.4 от Закона за банките

В искането на групата народни представители се твърди, че "... при отнемането на лиценза стотиците хиляди акционери, както и хилядите граждани и други вложители и кредитополучатели, клиенти на дадена банка са лишени от правото си на защита, която им гарантира нормата на чл.56 от Конституцията." Това разбиране не може да бъде споделено. Един от основните аргументи за въвеждането на необжалваемост на акта на Централната банка е било именно желанието от страна на държавата да бъдат защитени интересите на обикновените редови вложители. Процедурата по обявяване в несъстоятелност по реда на отменения Закон за банките и кредитното дело доказва на практика, че е твърде тежка, скъпа и прекалено дълга. Въпреки направеното допълнение в чл.73 - създаването на новата ал.3 от същия закон /ДВ., бр.90 от 1996 г./, с което съгът беше задължен да се произнася по искането за откриване на производство по несъстоятелност до шест месеца от получаването му, през времето докато траеше обжалването беше възможно да се извършват банкови операции, с което на практика се засягаха именно интересите на обикновените вложители.

С приемането на Закона за банките Централната банка се задължава при наличието на точно определени условия /които по същество представляват неплатежоспособност/ да отнеме лиценза на съответната банка, като ал.5 на чл.21 предвижда решението на Централната банка да подлежи на незабавно изпълнение и да не може да се обжалва по съдебен ред. Законодателят е посочил точни критерии за неплатежоспособност /чл.21 ал.2/, които не биха могли да се тълкуват двояко от страна на Централната банка и съда и това е по същество другия аргумент за необжалваемост на акта. Ако актът би подлежал на съдебен контрол, то съдът по същество би следвало само да констатира основанията по чл.21 ал.2 от Закона за банките. С отнемането на лиценза и назначаването на квестори се преустановяват всички правомощия на управителните органи на банката, което е реалната гаранция, че ще се защитят интересите не само на обикновените вложители и клиенти на съответната банка, но и на "стоиците хиляди акционери".

Не може да бъде споделено и изложеното в искането разбиране, че в чл.120 ал.2 от Конституцията, относно административните актове, които не подлежат на съдебен контрол, законодателят е имал предвид "преди всичко нормативните актове, издавани от изпълнителната власт, а не индивидуалните". Разпоредбата на чл.120 ал.2 от Конституцията урежда правото на съдебна защита на гражданите и юридическите лица срещу административни актове, които ги засягат. Предвидено е, че единствено чрез закон може да се изключат определени административни актове от кръга на съдебно обжалваемите актове. "Разпоредбата на чл.120 ал.2 от Конституцията обхваща "всички административни актове" без оглед на техния характер и теоретична квалификация" /Решение N21 от 26.10.95 г. по к.г. N 18/95 г./.

Законодателят е ограничен само от общите конституционни критерии по отношение изключването на административните актове от съдебно обжалване. "Видът на административния акт обаче не е самостоятелен конституционен критерий и не ограничава законодателя в неговата преценка" /Решение N 21 от 26.10.95 г. по к.г. N 18/95 г./.

В конкретния случай законодателят е преценил, че с изключване от съдебното обжалване на индивидуалните административни актове по чл.21 ал.5 и чл.65 ал.4 от ЗБ не се засягат конституционни права и законни интереси на граждани и юридически лица, а тъкмо обратното. Целта е, чрез ограничаване на известни права

на акционерите, да се защитят до известна степен законните интереси на добросъвестните вложители и клиенти и да се възстанови стабилността на банковата система. Следва да се има предвид, че ограничаването става при точно определени условия. То се компенсира със защитата, която се предоставя на един неограничен кръг от физически и юридически лица. Би могло да се каже, че тези ограничения преследват и реализирането на определени социални цели на държавата.

II. Относно чл.52 ал.7 от ЗБ

В искането на групата депутати се казва, че "...се задължават банките с над 50 % държавно и общинско участие без разрешение на съда да предоставят информация на Централната служба за борба с организираната престъпност, на Националната следствена служба и на Националната полиция". Твърди се, че по този начин се прилага двоен стандарт, тъй като такова право се отказва на главния прокурор. Това е неправилно и неточно разбиране на разпоредбата на чл.52 ал.7 от закона. Разпоредбата визира всички банки, а не само тези с над 50 на сто държавно или общинско участие. Абсолютно всички банки са задължени, по писмено искане на директора на ЦСБОП, НСС и НП да предоставят информация за наличностите и движението по сметките, но не на всички свои клиенти, а само на "гружества с над 50 на сто държавно и/или общинско участие". В случая целта е да бъде защитена държавната/общинската собственост и то не когато вече е налице извършено престъпление и защитата става безпредметна, а преди това. Именно поради това се дава право на директорите на ЦСБОП, НСС и НП да изискват от банките предварителна информация, която не е в рамките на едно следствено производство. Не е налице никакво противоречие с конституционни норми, тъй като държавата предоставяйки държавно/общинско имущество на съответни търговски субекти за стопанисване, е в правото си да определя и мерките за защита на това имущество. В случая точно чрез тази по-бърза процедура се цели да бъдат предотвратени злоупотребите и нанасянето на щети на държавното/общинското имущество..

III. Относно чл.9 ал.1 т.1 и 5, ал.2 и ал.4 и § 18 от ЗБ

Не може да бъде споделено становището на групата депутати, че с разпоредбите на чл.9, ал.1 т.1 и 5, ал.2 и 4 и §18 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за банките се нарушават конституционните принципи на равенство /чл.6 от Конституцията/ и на правото на труд /чл.48 от Конституцията/, а също така, че е налице и несъответствие с международни договори, страна по които е РБългария. В чл.1 т.1 от Конвенция N 111 относно дискриминацията в областта на труда и професиите /Обн., ДВ. бр.35 от 1997 г./ е посочено какво означава дискриминация в областта на труда. Това е основно дискриминация основана на социални признаци. Изискването за притежаване на определено образование при извършването на дадена работа не би могло да се счита за дискриминация. Много важна е и разпоредбата на т.2 на чл.1 от Конвенцията, съгласно която "Различията, изключенията или предпочитанията, които се основават на квалификационни изисквания, установени за определена работа, не се смятат за дискриминационни". Поставяйки определени изисквания по отношение на членовете на управителния съвет или съвета на директорите, законодателят в чл.9 ал.1 т.4 е записал общото правило, съдържащо се в чл.234 ал.2 т.1 от Търговския закон, а в т.5 е въвел допълнително изискване - да не са били през последните 5 години членове на управителен или контролен орган на банка, обявена в несъстоятелност. Това изискване произтича от обстоятелството, че през 1996-97 г. масово бяха обявени в несъстоятелност банки, при които процедурата по удовлетворяване на кредиторите не е завършила. Не би следвало лица, които са били в управлението на такива банки, да продължават да работят в банковата сфера. Изключението, което се съдържа в §18 от ПЗР на Закона за банките няма за цел да "ограничи противоконституционността на чл.9 ал.1 т.4 и 5", а да даде възможност по отношение на определен кръг банков служители да не се прилагат разпоредбите на чл.9, ал.1, т.5 от Закона за банките. В случая законодателят е имал предвид такива банков служители, на които е било възложено от страна на Централната банка и Банковата консолидационна компания участието в управлението на банки, които са се намирали вече в тежко финансово състояние.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Предвид изложеното следва да се приеме, че искането на установяване противоконституционност на чл.9, ал.1 т.1 и 5, ал.2 и 4; чл.21, ал.5; чл.52 ал.7; чл.65 ал.4 и §18 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за банките и за установяване на неосъответствие с международни договори, по които България е страна, на чл.9, ал.1 т.1 и 5, ал.2 и 4 и §18 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за банките е неоснователно и следва да бъде отхвърлено изцяло.

МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ

МУРАВЕЙ РАДЕВ